

Cíl příspěvku

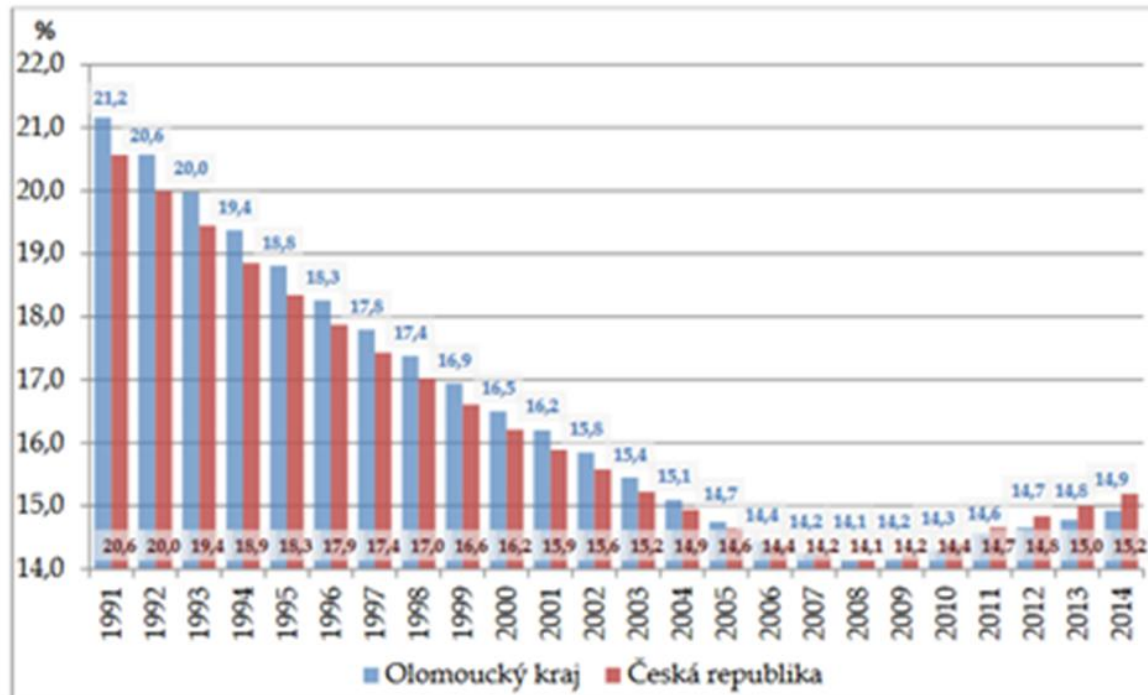
Posílit mezigenerační pohled a s ním související aktivity

Obsah příspěvku

Dopady stárnutí společnosti v budoucnu:

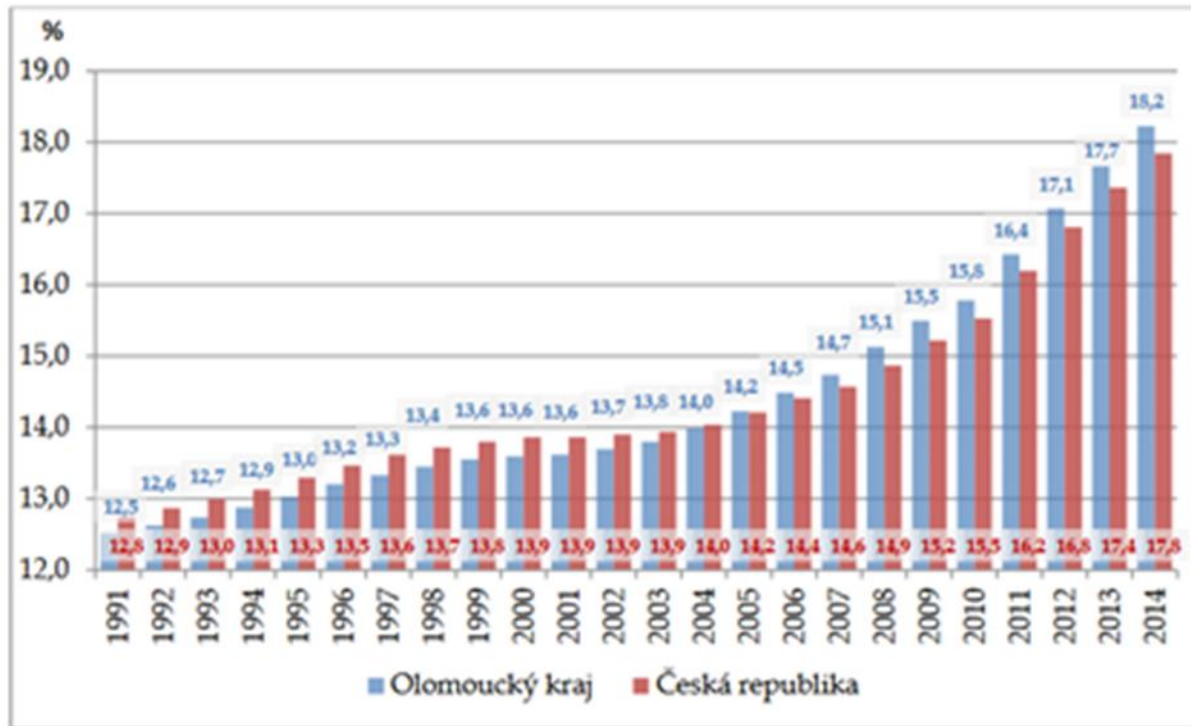
1. Vycházíme z demografie
2. Co prozradila sonda Průsečíky generací
3. Možnosti a výzvy (nejen) pro občanskou společnost

Relativní zastoupení dětí

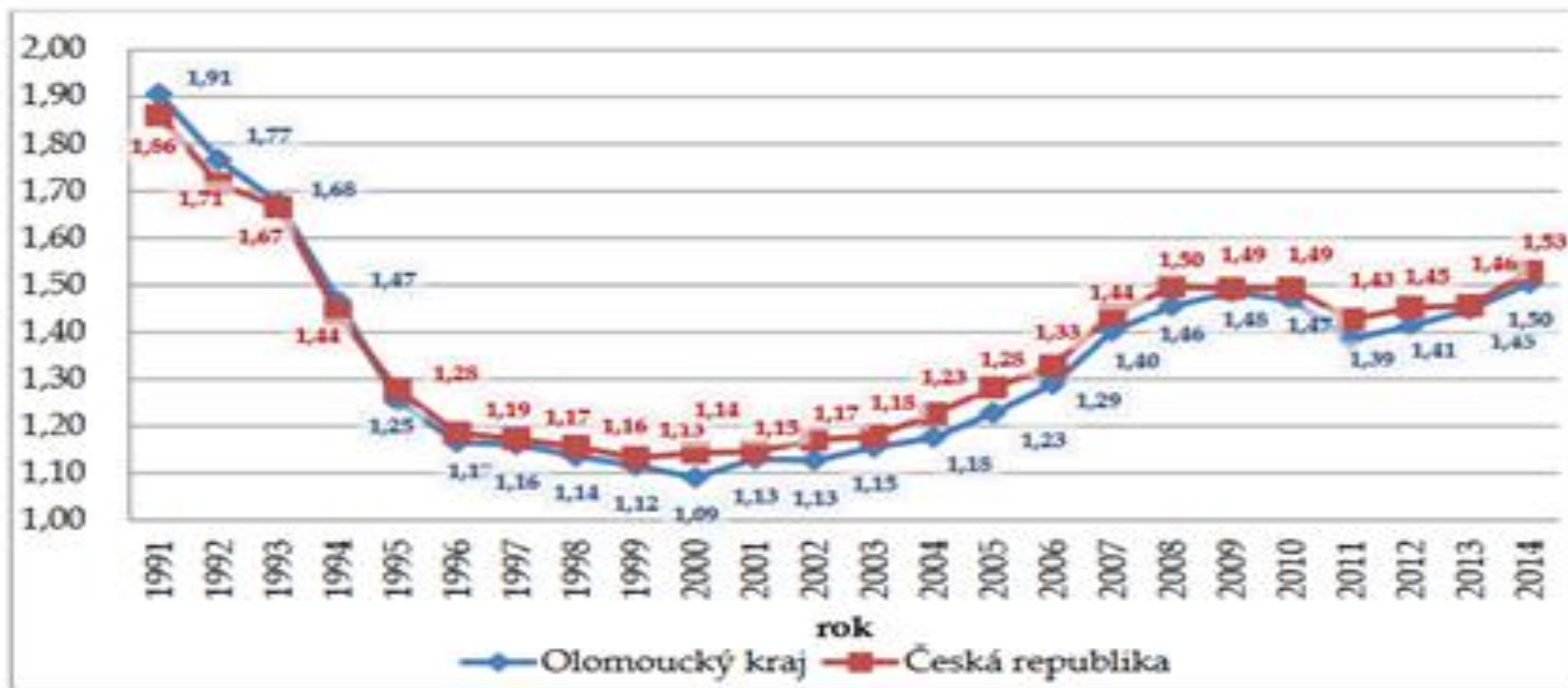
Obr. 3 Relativní zastoupení předproduktivní složky obyvatelstva v Olomouckém kraji a v České republice v letech 1991–2014 (vždy k 31. 12. daného roku)

Relativní zastoupení starobních důchodců

Obr. 4 Relativní zastoupení poproduktivní složky obyvatelstva v Olomouckém kraji a v České republice v letech 1991–2014 (vždy k 31. 12. daného roku)

Vývoj úhrnné plodnosti

Obr. 7 Vývoj úhrnné plodnosti v Olomouckém kraji a v České republice v letech 1991–2014 (vždy k 31. 12. daného roku)

Tab. 15 Vývoj počtu obyvatel v krajích dle Projekce krajů České republiky 2013 (vždy k 1. 1. daného roku)

kraj	2013*	2015	2020	2025	2030
Hl. město Praha	1 246 780	1 243 053	1 248 242	1 259 850	1 275 648
Středočeský	1 291 816	1 313 667	1 362 151	1 402 455	1 434 519
Jihočeský	636 611	637 295	637 783	636 243	632 286
Plzeňský	572 687	574 161	577 112	578 491	578 064
Karlovarský	301 726	299 124	292 556	285 959	279 222
Ústecký	826 764	824 065	815 698	805 100	792 395
Liberecký	438 594	438 812	438 903	438 005	435 928
Královéhradecký	552 946	551 656	547 610	542 655	536 601
Pardubický	516 440	515 811	514 168	512 301	509 292
Vysočina	511 207	509 235	504 330	498 911	491 942
Jihomoravský	1 168 650	1 169 514	1 170 747	1 169 527	1 164 493
Olomoucký	637 609	634 677	627 706	620 531	611 735
Zlínský	587 693	584 702	576 564	567 157	555 945
Moravskoslezský	1 226 602	1 215 557	1 188 875	1 161 253	1 130 292
ČR	10 516 125	10 511 329	10 502 445	10 478 438	10 428 362

Zdroj: Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050, ČSU, Praha, 2013. Vlastní zpracování.

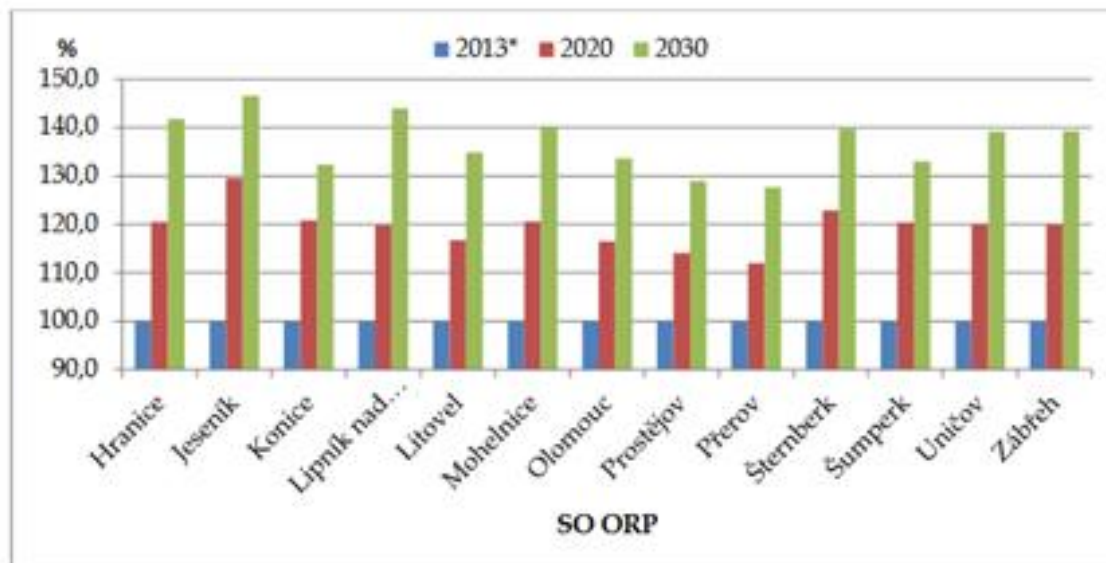
* reálná data

(nejen) ze zahraničí

Tab. 16 Vývoj základních věkových kategorií obyvatelstva v krajích dle Projekce krajů ČR 2013 (vždy k 1. 1. daného roku, v %)

kraj	2013*			2020			2030		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Hl. město Praha	13,7	68,7	17,6	15,2	65,0	19,8	14,1	65,4	20,5
Středočeský	16,2	68,0	15,8	17,3	63,8	18,9	14,9	63,6	21,5
Jihočeský	14,9	68,2	16,9	15,4	63,7	20,8	13,4	61,8	24,8
Plzeňský	14,5	68,2	17,3	15,2	63,8	21,0	13,2	62,6	24,3
Karlovarský	14,8	69,2	16,0	14,5	64,7	20,8	12,1	62,9	25,1
Ústecký	15,5	68,8	15,7	15,4	64,5	20,1	12,9	63,6	23,5
Liberecký	15,4	68,3	16,2	15,7	63,6	20,7	13,6	62,7	23,7
Královéhradecký	14,8	67,4	17,8	15,1	63,0	22,0	13,1	61,6	25,3
Pardubický	15,0	68,0	17,0	15,5	63,9	20,7	13,5	62,6	23,9
Vysočina	14,8	68,1	17,2	14,9	64,3	20,8	12,9	61,7	25,4
Jihomoravský	14,6	68,2	17,3	15,3	64,2	20,5	13,3	62,9	23,8
Olomoucký	14,7	68,3	17,1	14,9	64,1	21,0	12,8	62,4	24,8
Zlínský	14,3	68,3	17,3	14,4	64,4	21,1	12,3	62,1	25,6
Moravskoslezský	14,6	69,0	16,4	14,7	64,9	20,3	12,7	62,6	24,7

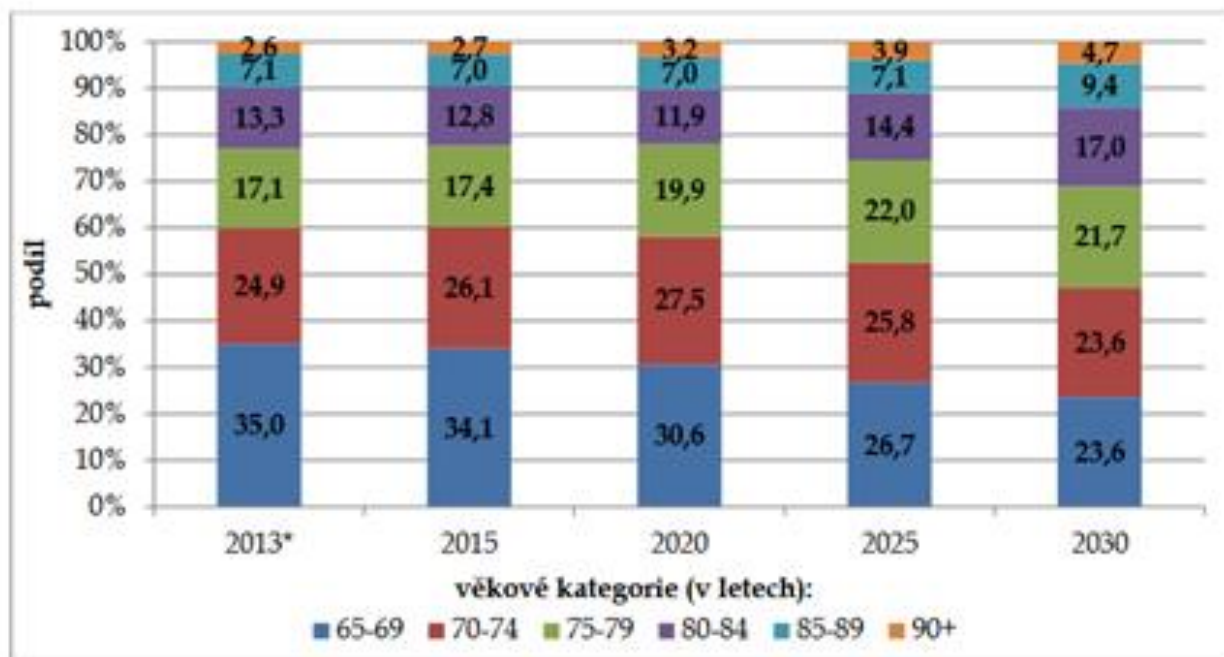
Vývoj obyvatelstva staršího 65 let

Obr. 18 Očekávaný vývoj obyvatelstva 65 letého a staršího ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v Olomouckém kraji (vždy k 1. 1. daného roku, 100% = skutečný stav obyvatelstva)

Očekávaný vývoj zastoupení obyvatel v poproduktivním věku

Obr. 20 Očekávaný vývoj zastoupení obyvatel v poproduktivním věku v Olomouckém kraji (vždy k 1. 1. daného roku)

Aktivní seniorská politika

Světová zdravotnická organizace (WHO):

- **plnohodnotné prožívání života i ve vyšším věku, odpovědný přístup ke zdraví, život v bezpečí a důstojnosti,**
- **možnost účastnit se dění ve společnosti.**

Konkrétní cíle aktivní seniorské politiky

- Aktivita seniora = účastník ekonomických, kulturních a jiných aktivit, včetně aktivit rodinného charakteru,
- Péče v přirozeném prostředí seniora

Na co se zapomíná

1. přetrvávající ekonomistní pojetí samotné lidské důstojnosti, kdy je hodnota člověka poměřována výkonnostními měřítky,
2. chybí plnohodnotná alternativa k možnosti seberealizace mimo profesního uplatnění,
3. vyprazdňuje se pojem mateřství a otcovství tím, že se redukuje na pouhý výkon pečovatelské činnosti a o tomto se potom diskutuje, kým má být a v jakém rozsahu vykonáván.

Na co se zapomíná:

4. V oficiálních dokumentech se téměř nehovoří o opatřeních podporujících vzájemnost generací. Dokonce ani pojem mezigenerační solidarita již nevyjadřuje vlastní obsah pojmu, že jsme totiž jako příslušníci generací nevyhnutelně vtaženi do vztahů vzájemného dávání a přijímání a že tyto vztahy nejsou závislé na libovůli jednotlivců, ale že jsou dány přirozeností člověka, který je bytostně závislý na předcházející generaci.

Malá sonda z terénu – projekt Průsečíky generací (2015)

- 7 klubů seniorů s cca 200 členy
- 108 studentů středních škol
- Cíl dotazování: zjistit vzájemnost (uznání, pomoc) mezi generacemi

Vycházeli jsme ze Souhrnné zprávy Plánu aktivního stárnutí ve městě Brně

Zjištění:

- Senioři ve značné míře trpí pocitem izolovanosti, neoceněním ze strany společnosti, osamělostí.
- Senioři mají malý zájem o zapojení do dobrovolnické činnosti

Proto jsme se ptali, zda „zažívají společenské ocenění“

Odpovědi:

- „mezilidské vztahy na nule“;
- „nikdo se o mne nezajímá“, „převážně mladší lidé ignorují přítomnost starších“;
- panuje „kult mládí a peněz“, „jiné zájmy“;
- „ruší se prostory pro staré lidi, budují se jen adrenalinová drahá sportoviště“;
- „vláda si nás vůbec neváží“;
- „zapomínají na naše zkušenosti“;
- „neúcta, nepochopení, zesměšňování“;
- „mnohým jsme na obtíž“

18.10.2017

Jak zůstat užitečným i v
postproduktivním věku - náměty
(nejen) ze zahraničí

Závěr

- Senioři usuzují na svoje postavení ve společnosti zejména podle bezprostředního chování vůči své osobě. Klíčové je pro ně ocenění ze strany vlastní rodiny – nakolik je jim věnován čas, zejména v podobě návštěv nebo projeveného zájmu o jejich zkušenosti. Pocit důležitosti je rovněž závislý na chování okolí a projevuje se ohleduplností v dopravních prostředcích nebo poskytovanou lékařskou péčí. Pro mladší seniory jsou významné i příležitosti na trhu práce.
- Ze vzájemného porovnání odpovědí je možno říci, že pocit spokojenosti a osobního přijetí není závislý jen na vnějších podmínkách, ale i na osobnosti respondenta.

Nezájem o dobrovolnictví?

Dá se předpokládat, že je i v řadách seniorské generace rozšířen výkonnostní princip. Kvalita pomoci je poměřována výkonem, nikoli projeveným vztahem (věnovat čas, naslouchat, poradit atd.). Toto nepochopení možností pomáhat se možná projevuje i v malém zájmu o dobrovolnictví. Na druhé straně se i v anketních odpovědích objevila mezi výčtem možností pomoci: „předčítání“, „hlídání a doučování dětí“, „hlídání starých lidí“, „rada, dárek“, návštěva přátel, „nákup“, péče o rodiče a nemocné.

A co na to mladí?

- Mladí lidé mají zřejmě jen velmi málo příležitostí poznávat seniorskou generaci mimo vlastní rodinu. Čím intenzivnější jsou interakce mezi generacemi, tím častější je ocenění seniorů. Z šetření vyplynulo, že mladí lidé umí ocenit zkušenosti či moudrost a že považují pomoc prarodičů ve formě rady a spolupráce na plnění školních povinností za velmi žádoucí. Dá se říci, že mladí lidé vnímají jako velmi pozitivní osobnostní kvality seniorů.
- Naopak nedostatek příležitostí ke společným aktivitám prohlubuje nedůvěru a další negativní postoje.
- Pomoc mladých seniorům se zřejmě odehrává převážně v prostředí vlastní rodiny. Mladí lidé dokáží poskytnout pomoc a někteří si takové možnosti dokonce váží jako příležitosti k prohloubení vzájemného vztahu, příležitosti získat vědomosti nebo využít zkušeností seniorů.

Příklady spolupráce za hranicemi rodiny

- Agemanagement – podpora věkové diverzity v profesním životě
- Familienpatenschaften – člověk blízký rodině
- Offenes Wohnzimmer – otevřený obyvák
- Návštěvy seniorů – 1-2 hodiny 13-15 letých
- Spolupráce s emeritními učiteli na doučování
- Babička dědeček na zapůjčení – nikoli jen u předškolních dětí

Příklady spolupráce za hranicemi rodiny

- Předčítání a vyprávění dětem
- Práce s dislektiky
- Kurzy na podporu zpracování vlastních dobrovolnických projektů – např. předávání zkušeností, setkávání v DS,
- Seniorsuccess - www.seniors4success.at

- Prof. Dr. Leopold Stieger (75) – zakladatel 3 rakouských společností na podporu osobního rozvoje v profesním životě
- Jde mu o
  - Využití profesního potenciálu i v důchodovém věku
  - Příprava na odchod do důchodu již ve firmách (příprava vhodného prostředí ve firmě pro zapojení konkrétního seniora)

Cílem projektu je:

- Mobilizovat lidi, kteří se zasazují pro zkvalitnění života v budoucích letech
- Vytvořit podmínky v důchodovém systému – postupný odchod do důchodu
  - Podporovat firmy, které využívají schopností seniorů, věk není handicapem
  - Rozpoznávat včas potenciál budoucích seniorů – vytvářet podmínky pro jeho využití, podporovat celoživotní vzdělávání
  - Podporovat přechod z plného aktivního profesního života do života v důchodu se zapojením samotných důchodců pod odborným vedením
  - Využívat vzájemných potřeb a potenciálu mezi generacemi – podporovat spolupráci
  - Podporovat společenské klima, které neidealizuje čas prožitý v důchodu, protože volný čas bez přiměřených výzev nenaplňuje – práce musí přinášet radost - odstraňovat polarizaci profesního života a volného času
  - Odměňovat výkon ne věk

Děkuji Vám za pozornost

Marie Oujezská

Národní centrum pro rodinu

Průchodní 2

602 00 Brno

oujezdska@rodiny.cz

www.rodiny.cz

NÁRODNÍ
CENTRUM
PRO RODINU

18.10.2017

Jak zůstat užitečným i v
postproduktivním věku - náměty
(nejen) ze zahraničí